

PROLETAREC

Slovensko Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

ŠTEV.—No. 693.

CHICAGO, ILL., 23. decembra (December 23rd), 1920.

LETO (Vol.) XV.

Upravništvo (Office) 3639 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone Rockwell 2864.

VSEBINA:

Božič 1920.

Zločini kot posledica gospodarskih razmer.

Vzroki premogarske vojne v Zapadni Virginiji. (Konec.)

Ogledalo delavske zavednosti v Zedinjenih državah.

Socialistično gibanje in naše podporne organizacije.

Tujca pri božičnem drevescu. (C. Golar).

Moskva v letu 1920. (Dr. Alfons Goldschmidt).

Utrinki.

Bogovi jekla. (Ivan Molek).

Glasovi iz našega gibanja. Tiskovni fond Proletarca.

Zaključki seje eksekutive socialistične stranke.

BOŽIČ 1920.

Že dolga leta obhajamo kristjani praznik miru, rojstvo odrešenika, ki je prinesel človeštvu mir...

Rek "mir ljudem na zemlji, ki so dobre volje", se bo letos v kristjanskih templjih zopet ponavljal. Ljudje bodo šli v cerkve, molili in gledali sijajne verske obrede, poslušali bodo pridige, v katerih bo igralo rojstvo izveličarja v betlehemskelem hlevu glavno vlogo, slišali bodo pravljico o miru in v cerkvah bo res mir.

Skozi skoro dva tisočletja prinaša kristjanstvo "mir ljudem na zemlji, ki so dobre volje." Miru, dobre volje in zadovoljnosti pa med človeštvom ni, ker je ne more biti. Nobeno kadilo, nobeni blagoslovi izpred oltarjev, nobene jaslce ne morejo prinesiti miru človeštvu, še manj pa mu dati zadovoljnost in srečo. Življenje je boj.

Božič je po krščanskih naukih praznik božjega rojstva. Vera, ki to uči in stoji dandanes s svojimi številnimi sektami v prvi vrsti transcendentalnih ideologij, je kakor vse, kar obstoji, plod razvoja. Pred njo so bile druge vere, iz katerih se je krščanstvo izluščilo kot najpopolnejši, višji, za tedanje čase naprednejši nazor; svojih roditeljev pa ni moglo zatajiti in še danes so v njem živi sledovi elementov, iz katerih se je razvilo.

Vse vere količkaj civiliziranih narodov so imele nekaj krščanskemu božiču podobnega. Ko je minil najkrajši dan v letu in se je začelo solnce zopet dalje in dalje kazati hrepenečemu človeku, so se v sreih budili tajni čuti in v dušah, ki so bile vse tesneje spojene z naturo, kakor pa današnji ljudje, ki so le tovarniški, rudniški in pisarniški avtomati, se je naseljevalo novo upanje. Solnce, vir življenja na zemlji, svetlobo in toploto podarjajoče solnce se je na novo rodilo ali prerodilo. Na nebu je bila obljuba, da

mine kruta zima z morečim mrazom, zatirajoča življenje, in da zmaga sila boga na firmamentu. Mnoge šege iz poganskih časov so se ohranile do današnjih dni, dasi so ljudje pozabili na njih prvotni pomen. Tudi gogani so imeli svoje božiče, tudi njim se je o božičnem času rodilo nekaj velikega. Poganski prazniki, šege in obredi, vse to je pozneje sprejelo krščanstvo. Spremenili so nekoliko imena in obrede, ustvarili so si svoje svetnike in svojega odrešenika, toda korenin poganstva s tem niso iztrebili.

Namesto primitivne poezije, ki je preprejala vse verstvo primitivnih ljudi in narodov, stopa bolj in bolj proza znanosti. Astronomija je iz solnčnega boga naredila svetovno telo; premerila in pretehtala ga je, določila je njegovo pot, preračunala njegovo gibanje, koledarji nam povedo na sekundo natančno dolžino vsakega dneva in znanost nam razlaga vse prirodne razloge. Staro solnce ne umira in novo se ne poraja vsako leto.

Za človeka, ki je pil iz studencev znanja, ne more božič več imeti betlehemskega pomena; ali svoj božič ima vsaka duša, ki še ni odrevenela in okamenela. Božič, praznik upanja, praznik velike obljube.

Toda kakšni so časi, ki smo jih doživeli? Ni li upanje ubito? Ni li obljuba postavljena na laž? V ognju se preiskua zlato; v svojih katastrofah se preiskua človeštvo.

Temelji, na katerih je zgrajen današnji družabni red in na katerih slone tudi dandanašnji krščanski božiči, so omajani. Družabni potres se nadaljuje in milijoni in milijoni človeštva obhaja letošnji božič v največjem trpljenju. Rojstvo odrešenika je to, božič, ki bo trajal desetletja, morda stoletja. Rojstva ni brez bolečin, brez trpljenja.

Katastrofalni potres ruši današnji družabni red na vseh konceh in krajih. Miljonske armade so priče leta 1914 z uničevanji polj, mest, prog in vsega, kar je imelo služiti za udobnost in prehrano človeštvu. Sedaj pa rušijo druge sile sistem, ki je povzročil to kolosalno razdiranje, ki je zakrivil nesrečo, vsled katere bodo silno trpele tri generacije. Morda to trpljenje ni povsod enako občutno. Morda to trpljenje ne bo dolgo tako kričeče, kakor je danes. Toda novo rojstvo družabnega preporoda je tukaj in z njim nova preiskusnja za človeštvo.

Brezposelnost, lakota, epidemije, kaos, vojne, blokade, nemiri, anarhija, to so letošnji božični darovi. Prinesel nam jih je krščanski božič kristjanskih mogoteev. Miljone otrok umira, ker jim je današnja družba odvzela vse, kar je potrebno za življenje. V velikih mestih jim je odvzela celo zrak, tak zrak, kakršen je potreben za zdravje. In otroci so upanje bodočnosti. Vsaka generacija pomenja sorazmerno korak naprej na potu iz barbarizma v civilizacijo. Danes še ni civilizacije, tiste civilizacije, iz katere bodo izginili vsaj glavni instinkti barbarizma, ki nas spremljajo iz roda v rod iz davne dobe, ko je bil človek še žival. In te živali je še mnogo v dandanašnjem človeku.

Človeštvo je v svojem razvoju skozi dolga tisočletja korakalo skozi številne katastrofe. Vsa zgodovina človeštva je velika tragedija, spremljana z boji, porazi in zmagami. V tej naši evoluciji gremo naprej. Do našega cilja, do našega božiča je še dolga pot. Bojev še ne bo konec, takih bojev, ki pomenjajo trpljenje za telesa narodov. Bojev ne bo nikdar konec, prišel pa bo božič, ki bo pomenil konec takih bojev, katere spremljajo moritve, uničevanja, sovraštva in maščevanja.

Slabiči obupavajo, mi ne! Mi verujemo v bodočnost, zato rušimo stare tradicije. Mi verujemo v bratstvo med narodi, v pravičnost, v človečanstvo, zato podiramo stari red. Novega hočemo ustvariti, kateri je že zasnovan. Polagoma se bo dvigala velika stavba, socialistični družabni red. Gradnja je počasno delo. Ako bi se mogel s kričanjem premakniti zid ali zgraditi stavbo, bi bil socializem že tu. Kajti takih zidarjev, ki zidajo s kričanjem, je mnogo. Manj je takih, ki razumejo svoj posel, ki se zavedajo težke naloge; izvršili pa jo bodo natančno po zakonih razvoja.

Skozi oblake kapitalizma, militarizma in vsega kar je z njim v zvezi, prodirajo solnčni žarki, znamenje, da se bliža naš božič — socialistični božič.

Mogočna korporacija Standard Oil se pogaja z uradniki ruske sovjetske vlade za dobavo koncesij za izrabljanje ruskih oljnih vrelecev, za kar baje ponuja ta ameriška korporacija ogromne svote. To vest je prinesel pariški socialistični dnevnik L'Humanité.

Zločini kot posledica gospodarskih razmer.

Piše Jakob Panken, socialistični mirovni sodnik v mestu New York.

Kriminologi (ljudje, ki se pečajo z vedo o zločinih) stare šole so trdili, da je nagnjenost do zločina dedna. Zločin je bil kaznovan. Da zločince ni kaznovati, temveč jih poboljševati, je primeroma nova teorija.

Kakor čarovništvo ali slaboumnost, se je smatralo v prejšnjih časih tudi zločinstvo za obsedenje od hudiča, in kakor tiste, ki so bili obdolženi čarovništva, se je iskalo tudi hudodelce, da se izžene hudiča, ki se je bil nastanil v njih.

Šele v zadnjih časih se je uspešno dognalo, da izvira tendenca do zločinov največ vsled pomanjkanja razumevanja do družabne odgovornosti, včasih radi pomanjkanja duševnega zapopadenja, včasih vsled dednih zakonov in percentualno največkrat vsled družabnih razmer.

Zločinska dejanja se lahko v veliki meri odpravijo, če se odpravijo razmere, ki povzročajo zločine.

Dedni instinkti (čuti ali znaki, ki se porajajo vsled podedovalnosti prednikov), in odkrivajo semtertje povratek primitivizma (primitivnejšo človeško dobo, ko ni bilo civilizacije), se dajo odpraviti, če se vpoštevajo v luči razmer, ki povzročajo vzroke. Morda vzame trebljenje teh instinktov, ki se prenašajo iz generacij v generacije dalj časa, toda dosseglo se bo.

To je resnica tudi z ozirom na duševno pomanjkljivost in pomanjkanje odgovornosti do družbe.

Nauk o izboljšanju rodu, sporedno s pravilnimi živlenskimi razmerami (in fizično zdrave poroke so mogoče le v pravilnih živlenskih razmerah) povzdignejo v posamezniku duševno stanje in odgovornost do družbe.

V tem članku se hočem pečati le z gospodarskimi vplivi napram obsegu zločinov in zločincev. Medtem ko so gospodarske razmere neločljive, ker odsevajo na prvo, to je na zločine, je vendar glavno, da dobe čitatelji pred oči neovrgljiva dejstva, ki so na roki.

V državi New York je poboljševalni zavod, kamor pošiljajo dečke od 16 let in odrastle do 30 let, ki so prekršili zakon. Namenjeno je bilo, da pridejo v ta zavod le taki, ki so prvič prekršili zakon. Podlaga tej teoriji je bila, da bo poboljševalnica s svojimi učnimi, glasbenimi in drugimi pripravami popravila večino takih, ki so se v svoji mladosti spozabili in prekršili zakon. Toda v praksi je v tem zavodu tudi mnogo takih, ki so prekršili zakon po petkrat do šestkrat, in razumljivo je, da ima ta element na dotičnike, ki so prišli v zavod s prvim prestopkom, velikanski vpliv.

Zakaj prihajajo v ta zavod elementi, ki so že večkrat prekršili zakon vzlic temu, da je zavod na-

menjen le za prvokratne kaznjence, ni lahko razumljivo; k večjemu bi se dalo sklepati, da v tem zavodu ni tako stroga disciplina, kakor je v drugih kaznilnicah, in zločinci ali derelikti, ki imajo za seboj politični vpliv, lahko dosežejo z nastanjenjem v tem zavodu brezskrben dom. Naravno je, da se pri tem mnogokrat dogodi, da ima priznati zločinec, ki se napoti v ta zavod vsled humanitarnega ravnanja, velike ugodnosti. Toda škoda, ki jo povzroče ti elementi v zavodu napram prvokratnim kaznjencem, gotovo ni majhna.

Pred kratkem sem obiskal ta zavod in sem ga natančno preštudiral. V različnih oddelkih in razredih — izvzemši sivih sten in pa omreženih okenj — bi človek komaj mislil, da se nahaja v ječi. Videl sem mlade dečke in moške z inteligentnimi obrazi, in njih duše so kričale iz njihovih oči, ko so se uprle vate. Med 700 nastanjenimi sem videl manj trdih in topih obrazov, kot jih more kdo videti v petih minutah ob vogalu kakšne obljudene ulice.

Značilno je, da ko sem pripomnil, naj bi šli jetniki po večerji na sprehod (večerja je med peto in šesto uro), je dejal ravnatelj, zelo prijazen in zmožen človek, da s tem soglaša, obžaloval je pa, ker ne more izpolniti moje sugestije, ker nima dovolj potrebnega osebja, ki bi mu pri tem pomagali. Deset več uradnih nastavljenec bi omogočilo, da bi šli 16 let stari dečki in drugi po večerji na zrak, namesto v svoje celice, kar se mora zgoditi ob šestih zvečer.

Država New York bi bila lahko poskrbela za tak fond, ki bi tako osebno pomoč omogočil, toda tega ni storila.

Kakor divjim živalim je tem mladim ljudem odrečena vsa možnost do tega, ker manjka za to par tisoč dolarjev na leto.

Dr. Christian, ravnatelj tega zavoda, je pripravil posebno knjižico z naslovom "Characteristics of the Population of the Elmira Reformatory 1920" (značajnosti nastanjenecv pobiljševalnice Elmira 1920), ki se peča direktno z vzroki zločinov.

Na strani 10 te knjižice stoji sledeče: "V letih ko je bilo povpraševanje za delavci in so vladale visoke plače, pokazujejo zapiski najnižje število došlecev v kaznilni zavod, in naobratno, kadar so industrialne razmere slabe, pridejo brezposelni največkrat v navzkrižje z zakoni. Prebivalstvo tega zavoda tvorijo taki, ki so v času brezposelnosti najmanj zaželeni."

Nato zbuja dr. Christian pozornost na zelo važne številke. Pravi, da takoj po veliki finančni in industrialni krizi, ki je bila leta 1907—8, je imel zavod 1,500 nastanjenecv, to je bilo toliko, kolikor jih je mogel zavod sprejeti. Medtem ko jih je bilo med leti 1916—1919, ko je bilo dovolj dela in se je potrebovalo ljudi vsepovsod, največje število 700.

To pove mnogo. To je argument, ki ga ni mogoče spodbiti; obsodba je proti današnjemu gospodarskemu in industrialnemu sistemu. En tak zavod dobi 800 zločincev več na leto, če vladajo slabe industrialne razmere, kot pa v letu, ko so industrialne razmere ugodne. V tem slučaju se je bilo števil

zločincev vsled brezskrbnosti glede na nepreslednost industrialne aktivnosti in njenih izprememb pomnožilo za več kot 100 odstotkov.

Dr. Christian pravi dalje: "Jasno je, da je obseg v pobiljševalnici nastanjenih vedno dovisen od industrialnih in gospodarskih razmer. V pobiljševalnico dobivamo elemente, ki stoje v družbi na najnižji stopinji — tiste, ki se z enih ali drugih vzrokov ne morejo prilagoditi družabnim razmeram; v izrednih časih kot so bili v zadnjih par letih, je poravnava te črte ložja. Črta tega problema gre torej nizdol — in vse je treba razporejati s temi vpogledovanji, sicer zapademo lahko zmoti, da presojamo vse s stališča stalnega značaja, ki izhaja iz vojnih razmer."

Iz tega bi se dalo sklepati, da je svetovna vojna znižala število običajnih zločinov, ker se je poživela v tem času industrija.

Skoraj nobenega vzroka ni mogoče najti, zakaj naj bi bila občutnost gospodarskih in industrialnih razmer, ki imajo toliko vpliva na mladino, da jo peha v zločine, dovoljena v mirnem času.

Seveda je izobrazba za človeško življenje odločujoč faktor. Statistika, prirejena na podlagi te pobiljševalnice, odkriva zelo važne podatke. Poprečna starost v zavodu nastanjenih je 20 let. Izmed 20,000 zaporedoma došlih v ta zavod, je obiskavalo višjo šolo le 12. In dr. Christian pripominja, da se v zavodu nastanjenih kaže ignoranca celo o predmetih, ki so najnavadnejši v javni šoli.

Industrialno — pravi dr. Christian — je te nastanjence skoraj brez izjeme prištevati med neizurjene delavce; več kot 60 odstotkov je navadnih delavcev; strežav ali pa postopačev, medtem ko je strokovno izurjenih manj kot 20 odstotkov. Ti tvorijo torej od nezaposlenih največje število.

To pomeni, da so naše ječe napolnjene z elementi, ki se jih najmanje zaposluje, in ki so najpreje odslovljeni iz službe.

Kar se izobrazbe tiče, se je umestno obrniti na statistiko, ki jo je priredil dušeslovec tega zavoda dr. Harding. Ta tabela, prirejena na podlagi izpraševanj povrsti došlih 1000, kaže sledeče:

višjo šolo je obiskovalo 65 od tisoč;
nižjo šolo je obiskovalo 252;
navadno šolo je obiskovalo 322;
pripravljalno šolo je obiskovalo 318;
brez vsake šolske izobrazbe 43.

Ko sem z dr. Hardingom razpravljal o fazi te statistike, mi je dejal, da poprečna izobrazba v zavodu nastanjenih kaznjencev ne presega četrtega razreda ljudske šole.

Z ozirom na vprašanje strokovne in industrialne izurjenosti, ki omogoča posamezniku, da se more podati v svet za eksistenco, odkriva statistika sledeča dejstva:

Izmed tisoč jih je bilo 384, ki so sami našli eksistenco; na pol odvisnih — to je takih, ki se jim je moralo pomagati do eksistence 419; povsem odvisnih pa 197.

Z ozirom na zdravje odkriva statistika, da je najmanje 75 odstotkov nastanjenecv telesno nesposobnih; na pljučnih boleznih pa trpi 4 odstotkov.

Statistika telesnega stanja nastanjenecv je sledeča:

Zdravih 151 ali 15 odstotkov;
primerno zdravih 415 ali 42 odstotkov;
slabih 434 ali 43 odstotkov.

Otroci revnih starišev, ki imajo nizke plače in velike družine, so redkokdaj vstanju izdelati izpit javnih šol. Otroci teh starišev morajo v tovarne, mline in delavnice v svoji nežni mladosti, in mnogokrat s spričevali, ki glede njihove starosti ne odgovarjajo resnici. Pa tudi v času njihovega pohajanja v šolo nimajo dovolj tečne hrane, pravega pristresja ali zadostne obleke, in to povzroča abnormarno fizično stanje otrok, kar se pozna tudi na njihovem telesnem in duševnem razvoju.

Industrialne in gospodarske razmere niso le delno odgovorne za ta dejstva, ampak so soodgovorne tudi za zločine in zločince, ki izhajajo iz teh razmer.

Pametna gospodarska uredba, s pripomočki, ki jih je ustvaril in pripravil človeški ženin, bodo jamčili mladini naše dežele liberalno izobrazbo in gospodarsko neodvisnost. Zločini in zločinci so otroci neznanja in zatiranja.

Vzroki premogarske vojne v Zapadni Virginiji.

(Konec.)

Med lastniki premogovnikov v Zapadni Virginiji vidimo železniške družbe, katerih interesi so v tesni zvezi z jeklarskim trustom.

Norfolk and Western Railroad Co. poseduje premogovno polje Pocahontas; Baltimore and Ohio Railroad Co. je gospodar rovv v Fairmontu, Chesapeake and Ohio Railroad Co. pa ima v posesti premogovne okoliše v New Riverju, Loganu in Thackerju.

Norfolk in Chesapeake sta odprli rove v južni strani države, kjer sta se polastili obširnih zemljišč in izželi velik profit iz bogatih plasti premoga. Železniška družba Chesapeake and Ohio poseduje vse delnice West Pocahontas korporacije, katera kontrolira 30.000 akrov premogovnega sveta v Pocahontasu. Omenjena družba dalje poseduje vse delnice West Pocahontas Fuel Co., ki ima svoje rove v okrožju New Riverja. Ta družba je tudi gospodar vsega imetja Logan and Southern Railway kompanije in Piney River and Pond Creek Railway Co. — Norfolk and Western Railway kompanija poseduje premogovna zemljišča v Virginiji in Zapadni Virginiji v obsegu 300.000 akrov; največ tega sveta se nahaja v okrožju Pocahontasa, ki je inkorporiran pod imenom "Pocahontas Coal and Coke Co." Ta družba se ne peča z drugim, kakor da oddaja imetje v najem in njen največji najemnik je United States Coal and Coke Co., ki je pod kontrolo jeklarskega trusta. Tako vi-

dimo, da vse veje teh družb rastejo iz debela velike jeklarske korporacije.

Pocahontas Fuel Company je drugi najemnik Pocahontas Coal and Coke kompanije, ki operira 15 rovv na 30.000 akrih sveta z letno produkcijo 2.500.000 ton premoga. Norfolk and Western Railway Co. poseduje tudi ves kapital, ki je naložen v imetju Tug River and Kentucky Railroad; ta železnica obratuje v neunijskem okolišu Tug Riverja. Ista družba kontrolira tudi Virginian Railway Co. in Williamson and Pond Creek Railway. Obratno je železniška družba Norfolk and Western pod kontrolo mogočne Pennsylvania Railroad Co., katera je gospodar vseh delnic Manor Real Estate and Trust Co. Tako smo prišli do najvišje stopnice, na kateri sta jeklarski trust in njegova dekla Pensylvanska železniška družba, kot vrhovna gospodarja vseh rudnikov v Zapadni Virginiji.

Illinois Steel Company — ki je le podružnica jeklarskega trusta — poseduje 53.736 akrov premogovnega sveta v okrajima Logan in Mingo, torej tam, kjer se danes vrši najsrđitejši boj za priznanje rudarske organizacije. Vsi ti gospodarji premoga v Zapadni Virginiji so bankirji in milijonarji v New Yorku in Pittsburghu in drugo izven omenjene države. Njihov program je, da se za obratovanje rudnikov uvede tak sistem, katerega bo lahko nadzorovati iz daljave. Ta program se glasi: Nobene pogodbe z unijo; odprta delavnica; najemi kogar hočeš in odsluvi kogar in kadar hočeš.

Iz tega je razvidno, da čaka rudarje v Zapadni Virginiji še dolga in krvava borba, ako ne pride na lastnike pritisk od drugod, da odnehajo.

Z delavskega stališča je ena sama alternativa. Vzgleđ te alternative imajo ameriški delavci v trozvezi delavstva na Angleškem. Ameriški rudarji, železničarji in transportni delavci se morajo združiti in nastopiti skupaj.

Sramota za ameriške unije, ki mirno gledajo, kako se bori rudarska organizacija v Zapadni Virginiji sama! Ako bi zdaj zastavkali železničarji v dotični državi in vstavili promet na tirih, bi se mogočne korporacije hitro odrekle sadovom sužnosti njihove "odprte delavnice". Kadar bi počivali tovorni vlaki, ki vozijo premog v industrijalna središča, tedaj bi bila "neunijska rezerva premoga" v Zapadni Virginiji brez vrednosti.

Trozveza ameriških delavcev je edini izhod iz sedanje krvave vojne v Zapadni Virginiji.

Vprašajte povprečnega slovenskega delavca v Ameriki, kaj misli o socializmu. Odgovoril bo, da je on tudi socialist, Sugerirajte mu, naj se naroči na glasilo slovenskih socialistov v tej deželi. Tedaj pa bodo pričeli deževati izgovori in pri tem vidite, da ste malo popraskali človeka, ki se dela za socialista, ki pa je še daleč od tega. Taki ljudje ne štejejo ničesar v razrednem gibanju, razun, da morda semintja glasujejo za socialistične kandidate. Socialist je le tisti, ki dela za socializem.

Ogledalo delavske zavednosti v Zedinjenih Državah.

Tu priobčujemo izid glasovanja zadnjih predsedniških volitev; kakor ga je objavil washingtonski volilni urad dne 14. decembra. Ta izkaz oddanih glasov je zrelo razredne zavednosti ameriškega delavstva, katere je še zelo malo. Počasi rastejo delavski glasovi, toda rastejo vendarle.

Prva časnikarska poročila po volitvah 2. novembra so se glasila, da je dobil Debs od milijon in pol do dva milijona glasov. Sedaj nastane vprašanje, zakaj je končno štetje glasov tako zmanjšalo število naših glasov? Zato, ker ima ameriško delavstvo tako malo smisla za organizacijo. Ako bi bili socialisti zastopani na vseh voliščih in pazili pri štetju glasov ter rezultat poročali tajnikom socialističnih okrožnih organizacij, slednji tajnikom državnih socialističnih organizacij in ti glavnemu tajniku stranke, bi se ne moglo v toliki meri uničevati glasove socialističnih volilcev.

Povsod, kjer stranka nima utrjene organizacije, ali je pa sploh nima, izkazuje končno štetje zelo majhno število glasov oddanih za socialistično stranko. Stranka na takih voliščih ni imela svojih članov, ki bi nadzorovali štetje in uradniki na voliščih so imeli proste roke, da so določili Debsu toliko glasov, kolikor se je njim poljubilo.

Iz tega sledi, da potrebuje ameriško delavstvo več smisla za organizirano delo.

Ni dovolj, da ljudje samo glasujejo za socialistične kandidate. Treba je, da sodelujejo v socialističnih organizacijah, da so člani stranke in kot taki tudi odločajo, kdo bodo njeni kandidati, da vodijo propagando in na dan volitev pazijo na voliščih, da se na ta način preprečujejo goljufije pri štetju glasov.

Povsod, kjer je socialistična stranka močna, se združite obe stari stranki za boj proti socialistom. Primere zato najdete v New Yorku, v Wisconsinu in mnogih drugih krajih. Kapitalistične frakcije na ta način ojačajo svojo mašino, organizirajo jo do popolnosti in med njimi izginejo vse frakcijske razlike. Ako je organizirano delo dobro za kapitalistične stranke, zakaj ne bi bilo dobro tudi za delavstvo? Ni ga menda težjega dela, kakor prepričevati delavstvo, da potrebujejo za svoje boje organizacije. Po-

REZULTAT PREDSEDNIŠKIH VOLITEV.

Država	Harding, republ.	Cox, demok.	Debs, soc.	Christensen, farm-del.	Watkins, proh.
Alabama	74,005	155,994	2,369		744
Arizona	37,016	29,546	225	1	1
Arkansas	69,874	105,918	5,074		25,085
California	624,992	229,191	64,076		2,807
Colorado	173,248	104,936	8,046	8,016	1,771
Connecticut	229,238	120,721	10,350	1,947	986
Delaware	52,858	39,011	988		5,124
Florida	44,853	90,515	5,189		32
Georgia	41,089	1,087,162	465		11,216
Idaho	88,975	46,579	38		13,462
Illinois	1,420,480	534,395	74,747	49,630	4,197
Indiana	695,370	521,364	24,703	16,499	
Iowa	634,674	227,921	16,981	10,321	
Kansas	369,195	185,447	15,510		2,250
Kentucky	452,480	456,497	6,409		
Louisiana	38,538	87,519			
Maine	134,411	58,078	2,214		
Maryland	236,117	180,626	8,876	1,178	1,645
Massachusetts	681,153	276,691	32,267		3,583
Michigan	762,865	233,450	28,947	10,372	9,646
Minnesota	519,421	142,994	56,106		11,489
Mississippi	11,576	86,277	1,639		
Missouri	727,162	574,799	20,242	3,291	5,142
Montana	109,430	57,372		12,204	
Nebraska	247,498	119,608	9,600		5,947
Nevada	15,479	9,851	1,864		
New Hampshire	94,947	62,562	1,235		
New Jersey	611,541	256,887	27,141	2,200	4,734
New Mexico	57,634	46,671			
New York	2,367,187	771,774	203,805	4,676	17,977
North Carolina	232,806	305,447	446		
North Dakota	160,072	37,302	8,283		
Ohio	1,182,022	780,037	57,147		294
Oklahoma	244,320	216,390	25,685		
Oregon	143,592	80,069	9,801		3,595
Pennsylvania	1,218,215	503,202	70,021	15,642	42,612
Rhode Island	107,745	54,904	3,748		330
South Carolina	2,610	64,170	26		
South Dakota	109,874	35,938		34,406	900
Tennessee	219,834	206,558			
Texas	143,155	289,688	8,194		
Utah	81,555	56,639	3,159	4,775	774
Vermont	88,212	20,919			
Virginia	87,458	141,670	807	240	285
Washington	223,137	84,298	8,913	77,246	3,800
West Virginia	281,007	220,789	5,618		1,528
Wisconsin	498,576	113,422	80,635		8,647
Wyoming	35,421	17,421	1,288	2,180	265

Skupaj 16,665,187 9,149,819 912,877 249,732 191,872
Hardingova večina 7,515,368.

* Stevilke, kot jih je poročal državni oddelek za štetje glasov.

slušajo vas, morda vam tudi pritrjujejo, priznavajo, da je organizacija res potrebna, pri tem pa ostanejo izven nje in se zadovoljujejo s tem, da simpatizirajo s socialistično stranko in glasujejo ob času volitev za njene kandidate.

Ravno rezultat zadnjih predsedniških volitev pokazuje, da ljudstvo išče nekakega izhoda iz sedanjne situacije. Z Wilsonovo stranko je na vsak način hotelo pomesti, nadomestiti po so jo republikanci, ker so jim njihovi milijoni v kampanjskem fondu omogočili razviti po vsej deželi propagando, ki je pritegnila nase do sedemnajst milijonov volilcev. Precej drugačen pa je bil rezultat, ako bi obstojale socialistične organizacije po vseh krajih Zedinjenih držav. Socialistična propaganda bi bila na ta način ogromna in bi dosegla ljudske mase, ki se jih brez velike organizacije ne more doseči.

Strankina eksekutiva se zaveda v polni meri tega dejstva, pa je sklenila, da ostane na delu toliko potovalnih organizatorjev, kolikor jih bo mogla stranka vzdrževati. Poleg teh pa bodo delovali organizatorji okrožnih in državnih socialističnih organizacij. Kjerkoli bo mogoče, se bo pričelo z delom za ustanovitev socialističnih dnevnikov in vršilo se bo vse drugo propagatorično delo.

Ameriški sodrugi bodo skrbeli, da se pojača socialistično gibanje med angleško govorečim delavstvom. Za širjenje socialistične ideje in jačanje socialistične organizacije med jugoslovanskim delavstvom pa morajo skrbeti jugoslovanski ORGANIZIRANI sodrugi. Nihče drugi ne bo vršil tega dela za nas.

Ameriški sodrugi lahko sodelujejo z nami pri organizacijskem in propagatoričnem delu. Mi pa z našim delom stranki lahko mnogo pomagamo. Pri zadnjih volitvah so v mnogih krajih bili ravno slovenski sodrugi tista sila, ki je vodila agitatorično delo volilne kampanje, ne samo med našim, ampak tudi med delavstvom drugih narodov. Uspehi našega sodelovanja pa bi bili lahko še večji, ako bi bili naši klubi zastopani v okrajnih in državnih socialističnih organizacijah. To se zgodi, kadar bo štela J. S. Z. tisoč članov. Tako določajo pravila stranke, tikajoče se tujejezičnih federacij. Stranka želi, da naši sodrugi čimprej povišajo število članstva J. S. Z. na tisoč, da se s tem odstrani vse zapreke za popolno sodelovanje naših klubov tudi z okrajnimi organizacijami socialistične stranke. Sodrugi, na delo, da dosežemo to število v najkrajšem času. Mesto zavednega slovenskega in drugega jugoslovanskega delavstva je v socialistični stranki.

Zadnje volitve so pokazale, da je kljub zrahljanosti, kljub notranjim frakcijskim bojem in razdorom, kljub preganjanju in šikanam, socialistična stranka ostala glavna sila v gibanju zavednega delavstva v Zedinjenih državah. Vse sile, ki so se zaklele proti nji, po niso mogle uničiti in je ostala "tretja" stranka.

Sodrug Debs pravi v svojem članku "Zakaj nismo jačji?", ki je bil priobčen v zadnji izdaji Proletarca: "Socialistične stranke ne bodo uničile, ne kapitalisti, niti njihov zavezniki v delavskem gibanju. Preveč dela je bilo treba za njeno zgrabdo, in ravno tisti neupogljivi duh, ki jo je zgradil v očiščeni vsake opozicije, jo bo obdržal na površju in odbil vse napade nanjo tudi v bodoče."

Kdor je res razredno zaveden, bo pristopil v socialistično organizacijo in delal za socializem.

Povsod, koder so socialisti v boju, se opaža, da je premalo ljudske mase v socialistični stranki, ki bi pomogla, da bi ti boji prinašali tudi znatne uspehe. Ljudje so pač radikalni, ampak sam radikalizem je pena, ki jo vsaka kapitalistična sapica razprši. Organizacija po ni pena. Kdor je res radikalen, bo pristopil v socialistično organizacijo in delal nato, da se ji pridružijo tudi njegovi tovariši.

Socialistično gibanje in naše podpornе organizacije.

Turneja našega organizatorja po državi Pennsylvaniji in Ohio je zopet pokazala, kako čudno pojmovanje glede socializma in o potrebi organizacije vlada pri večini našega delavstva v Ameriki. Iz lastne izkušnje vemo, kako se godi agitatorju socialistične organizacije po naselbinah. Tega in onega vprašaj, če je naročen na "Proletarca", in če ni, ga nagovarjaj, naj se nanj naroči; potem sprožiš misel o socialističnem klubu in vprašaj navzoče, koliko jih spada v klub, in če v naselbini ni kluba, poprašuješ, kako bi bilo z ustanovitvijo kluba. Ali direktnih odgovorov na ta vprašanja je zelo malo, pač pa ti pove vsakdo, da je socialist, da je že naročen na socialističen list, in da že več let glasuje za socialistične kandidate. Vsenaokrog je "socialistično", ampak ne zato, ker je res socialistično, temveč zato, da se iznebe nadležnega agitatorja. Seveda so kraji, kjer so taki izgovori izjema, toda teh je zelo malo. Če bi bilo res vse tako socialistično, kakor trdijo naši bratje, kadar je med njimi socialističen agitator, tedaj bi morala imeti Jugoslovanska socialistična zveza ne le 700, temveč nad 12.000 članov.

Toda naši bratje hočejo biti socialisti. Na kakšen način? Enostavno takole:

Po slovenskih naselbinah v Ameriki so člani S. N. P. J., ki dobivajo vsak teden, če niso naročeni na dnevnik, obligatno tedensko številko "Prosvete", glasilo S. N. P. J., ki je pisana v socialističnem duhu, in zato mislijo, da so že socialisti. Mi nimamo prav nič proti temu, da čitajo člani S. N. P. J. svoje glasilo, ki ga urejujejo organizirani socialisti, naši sodrugi. Ravno narobe: veselimo se, da imamo ob strani tako jakega bojevnika za delavske interese, v zvezi s tem, da bi se z gospodarskega stališča ne mogli tega prav nič veseliti. Ali za nas veljajo načela. In če jemljemo ta načela v poštev, moramo priznati, da je več socialistične izobrazbe vedno boljše kakor pa manj, tudi če imamo pri tem utrpeli nekaj gmotne škode. Toda za temi načeli so stvari, o katerih je treba biti enkrat na jasnem, da ne bo pri članstvu S. N. P. J. z ozirom na pojmovanje o socialistih, socializmu in njihovi organizaciji toliko konfuzije. To razjasnenje spada vsekakor v naš delokrog.

Naš brat (mi smo namreč skoraj vsi člani S. N. P. J.), ki pri vsaki priliki radi povdarjajo, da so socialisti, moramo povedati prijateljsko, da nima "Prosveta" nič opraviti s socialistično stranko ali s socialistično organizacijo. S. N. P. J. je podporna organizacija, ki je na eni svojih konvencij sprejela načelo razrednega boja. To načelo se sedaj izraža v izobrazbi, ki jo daje glasilo "Prosveta". Toda S. N. P. J. kot organizacija nima s socialistično stranko nobene zveze in jo tudi ne more imeti. Člani S. N. P. J. se podpirajo medsebojno v slučaju bolezni in smrti, medtem ko je delo socialistične stranke in J. S. Z., da organizira ameriške in vse ostale delavce in politično organizacijo, da se odpravi sedanji kapitalisti-

čni sistem in nadomesti s socialističnim. Kot taka postavlja kandidate in vodi vso politično propagando, da se to čimprej izvrši. Socialistična stranka je mednarodna organizacija. Če ne bi bilo Socialistične stranke, bi ameriško delavstvo tudi ne moglo glasovati pri volitvah za svoje kandidate, ker bi jih ne bilo. Kadar gremo na volišče, kadar čitamo letake, poslušamo na shodih govornike, razne priredbe in proteste — je to vse delo socialistične stranke, tistega stroja, ki vse to goni in omogoča, da prihaja delavčeva beseda do veljave. In čim več organiziranih članov ima socialistična stranka, tem silnejši je njen stroj, tem večji vpliv ima vsepovsod, koder je treba, da se glas delavstva sliši in upošteva.

S. N. P. J. je danes najvplivnejša podporna organizacija med Slovenci v Ameriki. Zakaj? Zato, ker je po številu najjačja in ima svoje glasilo.

Kar velja za ameriške Slovence podporna organizacija S. N. P. J., to mora veljati — in to tembolj veljati glede socializma za socialistično stranko, ki je še vedno najjačja politična organizacija delavcev v Ameriki. Kakor ne misli S. N. P. J., da je pridobila pod svoje okrilje že slehernega Slovence v Ameriki, tako ima tudi Socialistična stranka še mnogo dela, da pridobi v svoje vrste večino ameriškega delavstva. In slovensko delavstvo ima v tem oziru izvršiti svojo odmerjeno nalogo. Te naloge pa ne more izvršiti nikjer tako uspešno, kakor če pristopa k **Jugoslovanski socialistični zvezi**, ki je priključena k Socialistični stranki.

Sodrugri uredniki "Prosvete" in drugi nastavljeni v uradu S. N. P. J., ki poznajo vrednost organizirane sile, so vsi člani J. S. Z., in naša želja je, da jih v tem oziru posnemajo člani S. N. P. J.

V okvirju S. N. P. J. smo si bratje, v okvirju J. S. Z. smo si sodruzi. Koliko več dela bi opravili naši bratje za socializem in delavsko stvar vobče, če bi organizirali vsepovsod socialistične klube, ni težko izračunati.

Ni treba, da so vsi člani socialistične organizacije pisatelji, govorniki in razkladatelji socializma, saj ima socialistična organizacija toliko podrobnega dela — in ta šteje mnogokrat več kakor vse drugo — ki ga opravlja lahko vsak član, in ki mora biti opravljeno če se hoče, da ne zaostanejo druga dela, ki lahko pahnejo organizacijo v neaktivnost. Pridobivanje novih članov, razpečevanje letakov, zbiranje podpore, razne prireditve, ki so v zvezi s shodi, predavanji ali zabavami, bodisi da jih prireja klub J. S. Z. ali lokalna angleška organizacija — vse to so dela, ki potrebujejo rok. In kadar so volitve, pridejo še posebna dela v poštev.

Samo nekaj primere:

Pri zadnjih predsedniških volitvah je bilo vsled pomanjkanja delovnih sil, vsled pomanjkanja članov, mnogo volilnih okrajev pri štetju glasov brez vsakih socialističnih čuvarjev in posledica tega je bila, da so kapitalistične stranke mnogo socialističnih glasov enostavno zamolčale. Na glavnem stanu socialistične stranke pravijo, da je bilo takih glasov nad pol milijona.

V dopisu iz La Salle, Ill., piše Leonard Alpner v št. 293 "Prosvete" med drugim sledeče:

"Še pred nedolгим sem opazil dopis iz tukajšnje naselbine, v katerem se dopisnik pritožuje, da je bilo oddanih zelo majhno število glasov kandidatom socialistične stranke, in posebno še v prvem volilnem okrožju (wardu), kjer sta bila oddana samo dva glasova socialističnim kandidatom. Tako je bilo tudi v resnici poročano v velebizniških listih in v enem ozru je bila kritika popolnoma na mestu, ali naperjena ni bila proti pravemu. Kajti popolnoma sem prepričan, da je bilo oddanih več glasov socialistični stranki, toda tukaj pa nastane sedaj vprašanje, kam so izginili glasovi? Preveč dobro poznam rojake naseljene v tem volilnem okrožju, da bi mogel trditi, da so volili kandidate meščanskih strank. Da je bilo v javnosti poročano o samo dveh socialističnih glasovih, sta najbrže dva vzroka, namreč ali so se uradniki, ki so šteli glasove, zmotili pri štetju, ali so se pa glasovnice izgubile.

Podobne vesti so prihajale iz tisoč in tisoč krajev. V očigled teh dejstev so izgovori z namenom, da se odtegnejo naši bratje organiziranju v socialističnih klubih, kjerkoli je to mogoče, popolnoma nerazumljivi.

Ker je slučaj tak, da je tukaj "Prosveta", ki piše v socialističnem duhu in ga dobiva obligatno vsak član Jednote, bi bil izgovor, da se ta ali oni brat ne more naročiti na "Proletarca" — zlasti če ne podpira nobenega drugega meščanskega lista — nekoliko razumljiv; toda absolutno nobenega izgovora ne more biti, kar se tiče socialistične organizacije, ki potrebuje njihove moralne in gmotne podpore. Če imamo čvrsto organizacijo, katere člani so vedno na delu, da razpečavajo socialistično literaturo, prirejajo v korist organizacije zabave, shode, predavanja itd., tedaj smo uverjeni, da se tista gmotna stran, ki jo utrpí danes Proletarec radi jednotinega glasila, na ta način lahko izravna.

U duhu bratstva in v interesu resničnega socialističnega dela apeliramo na člane vseh naprednih Jednot in Zvez, naj pokažejo v bodoče napram Jugoslovanski socialistični zvezi malo več aktivnosti in kooperacije. Če to store, uspehi ne bodo izostali. Le tedaj, če se organizirajo potom J. S. Z. v socialistični stranki, bodo resnični socialisti, katerega imena jim ne bo mogel nihče kratiti. Društveno bratstvo bo dobilo na ta način večji impuls, ker se bo pretopilo v pravo socialistično drugarstvo — največje odlikovanje, ki ga more dobiti delavec v boju za odpravo sedanje kapitalistične družbe, kjerkoli živi zavedno organizirano delavstvo.

V nekaterih naselbinah se ta kooperacija med člani raznih naprednih podpornih organizacij že opaža. In to je veselo znamenje. Zlasti pomembne korake so naredili člani raznih podpornih jednot, kar se organiziranja za J. S. Z. tiče, v Lawrence, Pa., v Sygan, Pa., Herminie, Pa., Clevelandu, O., Collinwoodu, O., Detroitu, Mich., La Salle, Ill., Waukegan, Ill., po južnem Illinoisu in v okolici Conemaugh, Pa.

Naprej bratje, podajmo si roke v socialistični organizaciji kot sodrugri, ki se zavedamo, da je socialistično gibanje in socialistična organizacija neizogibno potrebna, če hočemo, da pride za nas in naše potomce boljša doba.

Tajništvo J. S. Z.

Tujca pri božičnem drevescu.

C. Golar.

Na božični večer tega in tega leta sta sedela v vratarjevi izbici krog zakurjene železne peči njegova otroka, desetletni Tomažek in leto dni mlajša Marica. In sta se pogovarjala. Svetilka z mize jima je le napol razsvetljevala drobna obrazka, in oči so gledale pozorno in pazno, kot bi iskale odgovora na vse, česar nista razumela.

"Ali nama bo Jezušček dosti prinesel za Božič, kaj misliš?" je vprašala deklica. "Jaz sem molila vsak večer, da bi mi prinesel žametast klobuček pa čevljičke, in celo torto. Bog ve, ali bo kaj!"

"Jaz že vem, da ne bo," je povzel deček. "Ravnatelj Erik, veš, hoče, da bi mu Jezušček prinesel zlato uro. Pa mu jo tudi bo, veš zato, ker so bogati. Jezušček samo tistim nosi, ki imajo lahko doma velike smrečice s svečkami in srebrnimi in zlatimi nitkami preprežene. Tistim, prinese vse, kar žele, zato ker imajo bogate stariše. Zato pa jaz mislim, da ni Jezuščka."

Deklica ga je očitaje pogledala.

"Oh, ti, pa vsaj tiho govori, da te ne sliši, če bi ravno šel mimo. Jaz bi tako rada videla, da bi mi prinesel. Poglej, se že vozijo!"

Odzunaj se je slišalo drdranje vozov, ki so se ustavljali pred vrati. Slišal se je očetov pozdrav, ki je odpiral vrata in se klanjal prišlecem, v veži je šumela žida, odmevali so lahni, brzi koraki in jasen, brezskrben smeh. Potem sta videla gospode, ki so hiteli v dolgih kožuhih in visokih klobukih po drevoredu proti gosposki vili, in ob njihovi strani veselo čebljale gospe v belih svilenih šerpah in blestečih kožuščkih.

"Ali jih neki mnogo pride?"

"Gotovo jih bo dosti! Lani jih je bila polna tista velika dvorana, ki ima zlat lesteneč."

Otroka sta se zamislila in tiho sedela v napol temni izbi. Bila sta sama. Oče je moral biti pri vratih, da je odpiral gostom, ki jih je povabil gospod ravnatelj k sebi na božični večer, in mati je bila v gosposki kuhinji, kjer je pomagala kuharicam in deklam. Skozi okno se je videlo na vrt, kjer je stala ravnateljeva vila in zadaj proti desni tvornica s črnimi dimniki, ki so se ostro odbijali od sneženih dreves in sinje-temnega neba. Vila je že bila razsvetljena, slišal se je od tam vesel šum, in zmeraj še so prihajali novi gostje s ceste mimo vratarjeve hišice in po topolovem drevoredu.

Otroka sta stala ob oknu in gledala proti ravnateljevemu stanovanju.

"Saj je nama mati obljubila, da pojdeva tudi midva pogledat drevesce; seveda šele potem, ko bo že vse pri kraju," je omenila deklica.

"Eh, meni je tako vseeno, čeprav ne grem. Tisti gosposki otroci bi me gledali postrani kakor lani,

saj vem. Fredi od bogatega kompanjona me je podil proti vratom."

"Tistega se pa res ne bojim," je rekla deklica. "Tako je tenak in suh! Meni je pa rekla ravnateljeva Elza, naj le pridem, da mi bo dala bombonov. Rekla je tudi, da bo dobila od Jezuščka tak dolg, mehak kožušček z belim, dragim ovratnikom in bele, žametaste čevljičke za ples. Veš, bo že šla v plesno šolo."

"Eh, naj gre! Mari mi je to! Jaz zares nič rad ne grem gor k ravnateljevim. Otroci se bodo bahali, kaj so dobili. Mene bo pa sram. Lani sem dobil tiste čizme, saj veš, ki so bili tako težki."

Deček se je obrnil s hrbtom od okna in je gledal uporno proti vratom. Zunaj je vse utihnilo. Bilo je očitno, da so že vsi gostje zbrani. Časih se je zaslišal očetov korak, ki je hodil sem in tja ob vhodu in si mel roke.

"Jaz bi pa vseeno rada šla; bi vsaj videla, kaj bodo vse dobili. Elza pa Erik. Ali bo dobil zares zlato uro? Tudi Snojev Ciril bo gori. Tistega imam še najrajša."

Deklica je pogledala zopet skozi okno in veselo zaklicala:

"Poglej, poglej! Že prižigajo smrečico!"

Skozi okno se je videlo prvo nadstropje gosposke vile, kjer je stanoval ravnatelj. Drevesce se je užigalo, svečica za svečico, začele so se utrinjati rdeče in modre kroglice in spreminjasti trskovi, in zaslišal se je vesel otročji vrišč.

Gledala sta dolgo, dolgo skozi okno in deklici se je siloma prikradla solzica na drobno lice. Takrat je težko prisopel v izbo ravnateljev hlapec.

"No, to-le vrečo premoga so dali gospod materi za 'kristkindla'. Gospa so pa naročili, naj vaju vzamem seboj. Bosta videla 'kristpam'."

Na stopnicah je izročil hlapec deklico in dečka služabniku, ki je v škarjasti suknji stal pred vrati. Peljal ju je v dvorano.

In zagledala sta visoko in čarobno razsvetljeno božično drevesce. Gorela je lučka pri lučki, in vse vejice so bile preprežene z bisernimi in zlatimi pasi in posute s srebrnim bliščem. In vejice so se kar pripogibale od samih lepih in dobrih in sladkih stvari, ki so bile razobešene po njih, od rožnih kronic in medenih stebričkov in kolačkov in tortic. Na vrhu pa je trobil zlat angel na zlato trobento mir ljudem na zemlji.

Tomažek in Marica sta samo strmela, dokler jima ni služabnik prinesel jezuščkovih daril. Dobila sta sladkih kruhkov in bombonov in Tomažek tudi suknjeno kapo, deklica pa pisano krilce. Takrat je prišla blizu ravnateljeva Elza, ki se je odtrgala od gruče otrok, ki so v drugem kotu vriskali in prepevali in pili čokolado.

"Oh, jej, Marica, vsega sem že sita," je rekla Elza. "Toliko mi je prinesel 'kristkind', da nimam kam spraviti. Ah, celo torto ti dam, če hočeš. A — moj kožušček — pridi gledat!"

In jo je vedla s seboj. Mimo Tomažka pa je prišel kompanjonov Fredi in se zadel obenj.

"Ali me ne vidiš?" mu je dejal na to. "Ali ne veš, kdo sem?" je pristavil ošabno in šel za Elzo.

"Zakaj pa govoriš s to umazanko," jo je vprašal.

"Ti pa kar pojdi," ga je zavrnila Elza. "Kdo pa vsako jutro kleči, ker so rjuhe — saj veš — ha-ha! Marica, nič ne maraj!"

Tudi čaj sta pila Tomažek in Marica, in ravnatelj Erik je ponosno razkazoval zlato uro, ki mu jo je Jezušček prinesel.

"Ti pa si dobil samo to?" je pomilovalno vprašal Tomažka in gledal v njegovo kapo z rožiči in jabolki.

"O, jaz nič ne potrebujem od tega Jezuščka," je odgovoril Tomažek ključovalno.

Otroci so se zopet razkropili po dvorani, nekateri so stali pri drevescu, drugi so šli k papanu in mami, ki sta sedela pri dolgi belo pogrnjeni in težko obloženi mizi, kjer so bili zbrani gospodje in gospe pri vinu in pečenkah . . .

"Oh, Tomažek, meni je že dolgčas," je vzdihnila Marica. "Najrajša bi že bila v postelji!"

"Kar pojdiva! Naj bodo sami zase!"

Šla sta proti durim, ko zaslišita Erikov glas:

"Kdo pa je vzel mojo zlato uro? Nikjer je ni, pa sem jo pustil pod smrečico."

"Kaj si izgubil? Ure ni!"

"Ali res?"

"Prej je še bila!"

"Kje je moja zlata ura?"

Erik je začel jokati, med otroci je nastal vrišč in zmešnjava, tudi pri dolgi mizi, kjer so obravnavali gospodje važno vprašanje, kako bi se dalo zvišati izdelovanje blaga na račun delavca, ki je danes v splošnem len in nezanesljiv, se je opazilo vznemirjenje. Močan gospod s kratkimi ščetinastimi brki je vstal izza mize in šel proti durim, kjer sta obstala vratarjeva otroka.

"Ti fant, ti imaš uro, alo jo daš kar takoj nazaj?" je rekel Tomažku ostro in robato.

Tomažek je onemel.

"Nazaj z uro! Drugače ti navijem ušesa, da boš pomnil!"

"Jaz je nimam," je odgovoril deček tiho.

"Nikar ne laži! Saj sem te videl!"

"Kdo me je videl," je zadrgetal Tomažek in začel jokati jezno in strastno.

Okrog njih so se zbrali v kolobarju otroci, in knjigovodje Ciril se je oglasil:

"Tomažek ni vzel ure, veste, gospod inženir."

"Boš tiho! Kdo jo je pa vzel? Ali to-le dekle?" in je pogledal Marico, ki je vsa zdrgetala.

"Ne! Tudi Marica ne!" je dejal glasno Ciril.

"Fredí jo ima!"

Tomažek je jokal krčevito in ves se je tresel.

"Tu imate vse!" Je nenadoma zakričal.

"Jaz nočem vašega Jezuščka, ničesar nočem od vas! Vas Jezušček samo bogatim nosi, in takšnim, ki kradejo!"

Zgrabil je svoja darila in jih vrgel po tleh. Par

jabolk se je zakotalilo po dvorani, sladkarije so se razletela semtertja, kapa se je zadržala proti peči.

Belo pogrnjena miza je utihnila, in gospod inženir je šel tiho na svoje mesto.

"Marš, Fredí!" je zahreščal njegov glas.

Tomažek in Marica sta šla skozi duri, in mlado, razžaljeno njihovo srce je jokalo.

MOSKVA V LETU 1920.

Dr. Alfons Coldschmidt.

(Nadaljevanje.)

Že prej sem nekaj omenil o kapelici Iberijanske Madone na Rdečem trgu. V tej cerkvi življenje ne preneha. Plapolajoče lučice voščenih sveč mečejo svoje žarke ob zlato in drago kamenje, ki jih zopet odbija v mirijadnih drobcih, da vzhicajo ob pobožne duše, ki pošiljajo svoje molitve k Madoni. V tej cerkvi imajo najbolj oboževan čudodelen "fetiš", katerega slavnost je postala čim večja, ko so svečeniki objavili, da je ta čudodelna stvar prepredila, da niso krogle revolucionarcev vničile in razdrobile verske insignije na nekem stolpu Kremli-na. Dostokrat sem stal pred to kapelico, na njenih starinskih kamenitih stopnicah in dvorcu, ko sem opazoval razmršene beračice, ki so tam stale na straži. Nikjer, pred nobeno drugo kapelico ali cerkvijo ne postane toliko ljudi, nikjer se toliko ne križajo in molijo, kot ravno pred to kapelico. Revolucija ni ubila cerkve in mnogo je še v Moskvi ljudi, ki prerokujejo mnogo daljše življenje cerkvi kot pa revoluciji. V cerkvah je še videti škrinjice in puščice, ki niso prazne. Popi sicer ne capljajo okoli več tako ponosni kot nekdanj, ali reči se mora, da jih vsak pusti pri miru. Videl sem vesele in smejoče duhovnike, pope, ki so molili na ulici, pijane pope, grde in umazane, pa tudi lepo oblečene, take, kakoršne radi opisujejo francoski novelisti. Da, videl sem Rasputinu podobne pope, ki so prav po gôrjansko kazali svojo zabitost, mahali z rokami, ki so imeli visoke škornje kakor kaki cigani, porasčeni kot medvedje, iz njihovih oči pa je sijala podivjanost, poželjenje in zapeljivost.

In tu imamo pred seboj tisto čudovito katedralo z veliko zlato kupolo, ki na večer absorbira sonce in ga meče zopet od sebe čez beli dan, kakor če bi iz nje puhtel ogenj, ki slepi in uničuje. Ta cerkev tako rekoč raste v prekrasni okolici; njeni masivni četverooglati kamni se dvigajo prosto in mogočno nad zemljo. Čudovita je ta cerkev, vzpodbujajoča celo za tiste, ki ne častijo njenega boga. Kadar hodite ob kremlinskem zidu, glejte za to cerkev. Če jo boste iskali, jo boste našli vsak čas in vsako dobo, bilo potem v poletju, po zimi, čez dan ali pa v polmrazu, ko srce postaja nemirno in vendar nekako čudežno mirno.

Toda čudo vseh čud pa je cerkev sv. Bazilija. To ni cerkev, ker to je fantazija, mozaik kupol, nemogoča romanca, histerična zmes barv, bajna iluzija. Skoro nemogoče je vrjeti, da bi jo bile zidale človeške roke. Ves čas se spreminja. V jutro je drugačna kot je zvečer, popoldne drugačna kot o-

poldne. Če prihajaš proti njej iz moskovskega mostu, se ti zdi, da imaš pred seboj velikanski, neokretni parnik s čudovitimi in še bolj nerodnimi jambori. Če greste proti njej od Rdečega trga, se vam dozdeva, da imate pred seboj viteški gradič, zidan iz malih rezanih kamenčkov. Njena okna so majhna, očarujoča in vabljiva vključno starinskemu in umetniško izdelanemu železnemu omrežju. V resnici, ta cerkev oziroma poslopje nima nobene simetrije, a vendar je nekak organizem. Zgleda, kakor če bi je bil stavbenik kar tjavendan zmetal skupaj, večasih zgleda velika, drugič zopet majhna. Ona gane dušo, jo mami, draži oči in jih zopet blaži. Ta cerkev je najčudovitejša stvar, ki sem jo kdaj videl. Veliki gozd stolpov in kupol na velikem Kremlinu se kar zgubi pred to cerkvijo, katere ni nihče več obiskoval v tistem času, ko sem bil jaz v Moskvi. Njene notranjščine nisem videl, a vendar v duhu si predstavljam njeno notranjo krasoto. Če že ne greste v Moskvo, da si ogledate začetek socializma, pojdite tja, da vidite cerkev sv. Bizilija.

Pravili so mi, da je zgradil cerkev nek arhitekt za časa Ivana Groznega in da je ta "grozni" Ivan umoril arhitekta, ker se je bal, da ne bi zgradil podobno cerkev kje drugje. Koliko je na tem resnice, ne vem, ampak tedanje čase je bilo vse mogoče.

Veliko operno gledališče.

Ko je prišla angleška delegacija v Moskvo, me je povabil urad tretje Internacionale, da prisostvujem veliki operi, operi z baletom. Peli so opero Prince Igor, opero, katero so moji prijatelji hvalili na vse pretege. Moji prijatelji mi pripovedujejo, da sem bebec, da ne razumem ničesar o godbi. Jaz črtim opero in to povem odkrito tudi svojim prijateljem in čudim se tistim, ki imajo vžitek od oper, ki morejo slišati in videti vse naenkrat. Meni je nemogoče paziti dramatično predstavo in istočasno poslušati orkester. To je za me konflikt, katerega ne morem prenašati. Samo ena opera je, pri kateri morem istočasno koncentrirati svoje uho in oko, da morem celo stvar pojmovati in vživati, in ta je "Karmen". Želel bi, da čitate Tolstojev kritiko o Wagnerjevi Rheingold. Kar pravi Tolstoj, s tem se strinjam tudi jaz, ker tudi mene prav nič ne gine.

Odtod moje zatrdilo, da ne polagam nobene važnosti na opero Prince Igor. Ne opera, ampak avdijska me je privabila v gledališče. Nova avdijska, šest velikih vrst skozi gori do zadnjega kotička pomešana s proletarijatom. Parter skoro izključno napolnjen samo z delavci in delavkami. V ložah so bili tudi delavci in sem in tam si videl kakega sovjetskega vojaka. Razume se, da so bili med avdijsko tudi sovjetski uradniki in umetniki. Vsakdo, ki je hotel iti v to gledališče, je moral biti organiziran, ker drugače ne bi imel vstopa. Vstopnice izdajajo strokovne unije. Ni pa treba misliti, da so vsa gledališča v Moskvi mestna gledališča ali ljudska gledališča. Gledališče Korš na primer, kjer sem videl eno najstrašnejših predstav, je še privatna last, kjer ni niti najmanjšega znaka o proletarskem vplivu. Pa tudi v Velikem opernem gledali-

šču, kjer na odru še vedno rabijo stari material, ni opaziti proletarskega vpliva, čeprav zahaja v to gledališče proletarijat. Nobenega sledu še ni o kakih novi umetnosti, umetnosti ljudstva, kakih socialistični umetnosti.

(Dalje prihodnjič.)

UTRINKI.

Čikaška policija je aretirala dva petnajst let stara dečka, ki sta podvzela že nad dvajset ropov, famoznih ameriških "holdups". Toliko ropov sama priznavata, medtem, ko trdi policija, da jih imata do sto na svoji vesti.

"Kriminalni val" se zelo širi po velikih ameriških mestih. Pred roparji niso varni niti potniki, niti trgovine in druga podjetja. Ob belem dnevu, v najbolj obljudenih ulicah nastopajo drzneži, da "konfiscirajo" tujo lastnino. Le malo jih pride policiji v roke. Nekateri so pri spopadih ubiti. Tudi kakšen policaj postane semintja žrtev kroglice iz roparjevega samokresa.

Policijski organi neprestano obljublajo, da bodo v nekaj mesecih iztrebili nezaželjene, tatinske elemente, ropov pa je vedno več.

Ne ječe, ne policija in nobene druge kazni jih ne bodo iztrebile. Treba je odpraviti vzroke, ki so odgovorni, da imamo roparje. Današnja družba je zgrajena na podlagah izkoriščanja, ropov na debelo, in ta sistem daje vzgled pokvarjenim elementom, da ropajo v manjšem obsegu in ogrožajo življenje ljudi, ki sami nimajo ničesar, razun morda kako uro in par desetakov v žepu, ali pa so uslužbenci v trgovinah in bankah, kjer so v nevarnosti pred roparji.

Kriminalni val se je razširil po vsem svetu, kar je posledica vojne. Svoj izvor ima v kapitalističnem sistemu in kadar se odpravi, bodo izginili tudi glavni vzroki za ropanje.

Bethlehem Steel Corporation je mogočna jeklarska družba, ki se je zaklela proti organiziranemu delavstvu. Stavbinskim tvrdkam v New Yorku in Philadelphiji je odrekla prodajanje železnega stavbinskega materiala, ker so unijske, to je, da obratujejo po sistemu "zaprte delavnice". Načrt korporacije Bethlehem Steel je, da se podjetnikom na ta način pomaga vspostaviti "odprte delavnice". V deželi vlada brezposelnost, pred tovarnami, ki še obratujejo, stoji vsako jutro "delavska rezervna armada", in to priliko hočejo kapitalisti izkoristiti, da porazijo unije v vseh tistih podjetjih, kjer se je utrdila v vojnem času, ko so delavci lahko narekovali svoje pogoje. Sedaj se je kolo zaobrnilo in delavstvo je v defenzivi.

Kapitalizem je slep in se ne zaveda, da si s takimi nastopi krajša življenje. Delavstvo bo vsled prizadevanja kapitalistov, da se oslabi delavske organizacije, bolj in bolj spoznavalo, da je stari sistem njihove organizacije preživel in da je treba v boju za njihove interese misliti tudi na kaj drugega

kakor na samo povišanje plač in na protekcijo dela unijskim članom. Nobena težava ni za kapitaliste poraziti v današnjih časih v Zedinjenih državah vsako stavko. Pri tem jim služi tudi velika nesloga v delavskih vrstah, najbolj pa seveda starokopitni unijski voditelji, ki mislijo, da je njihova najvažnejša naloga ubijati radikalizem.

Ideja industrijalnega unionizma se širi med ameriškim delavstvom in prej ali slej prodre na površje; nazadnjaški sistem, ki ga imajo skoro vse ameriške strokovne organizacije je kriv, da mora delavstvo trošiti toliko svoje energije za brezuspešne boje, za ponesrečene stavke medtem, ko so izgube kapitalistov vsled teh bojev le neznatne.

Premogarji, organizirani v U. M. W. of A. so izvolili skoro ves stari odbor. Časopisje z velikim zadovoljstvom poroča, da je bila radikalna frakcija s svojimi kandidati poražena z veliko večino glasov. Na izid teh volitev se bomo morda še povrnili, ko dobimo natančnejše podatke.

Lord Robert Cecil se je v Ženevi domislil, da bi bilo potrebno napeti vse sile, da se pomaga otrokom v sovjetski Rusiji, ker so izpostavljeni lakoti, pomanjkanju obleke in najpotrebnejših zdravil. Po njegovem mnenju bi bila za to pomožno akcijo najsposobnejša znana Hooverjeva organizacija, ki je skrbela za prehrano in drugo oskrbo otrok v raznih državah Evrope in male Azije. Obljubil je, da bo Anglija kooperirala s to pomožno akcijo.

Gospodje, kot je Robert Cecil, bi lahko že zdavnaj pomagali otrokom v Rusiji, ako bi odpravili blokado, katera je v prvi vrsti odgovorna za bedno stanje ruskega ljudstva, posebno mladine. Sovjetska vlada bo najbrž tako pomožno akcijo dopustila, ako ne bo stala zanj tako protirevolucionarna propaganda, dasiravno je načelno nasprotna takozvani dobrodelnosti. Toda, kadar je sila, je vsaka pomoč dobrodošla. Prijatelji sovjetske Rusije vodijo v Ameriki že precej časa akcijo za nabiranje prispevkov, ki bodo omogočili nakup najpotrebnejših zdravil in zdravniških priprav. Nekaj zdravil so že nakupili in jih poslali v sovjetsko Rusijo.

„V Kansasu je nakopičenega nad sedeminsemdeset milijonov bušljev pšenice, ki čaka višje cene. Drugi milijoni bušljev se zadržujejo nazaj v drugih državah.

„Petinštirideset milijonov človeških bitij na Kitajskem strada in čaka na kruh. Dvajset milijonov jih bo to zimo najbrže umrlo vsled lakote.

„Če bi nam ti Kitajci pomagali moriti Ruse in Nemce, či bi bili oni zaznamovani, kot „galantni zavzniki“, namesto „mizerna, beraška, gladna človeška bitja“, kako hitro bi vlada pokupila to pšenico, od farmarjev po zmerni ceni in bi jo poslala na Kitajsko!

„Kaj si mislite o civilizaciji, v kateri morejo le vojne in moritve zanetiti v človeku smisel za aktivne akcije? — A. B.”

V državi Texas so ob nedeljah prepovedani vsi kinematografi in igre z žogo (base ball) in vse druge priredbe, za katere se računa vstopnina. Ta zakon je sedaj proglasilo ustavnim prizivno sodišče za apele v Austinu, Texas.

Ako bodo cerkve sedaj ob nedeljah bolj polne, je še veliko vprašanje. Ampak, kar ima sedaj država Texas in še nekateri drugi kraji, hočejo reformistični fanatiki vpeljati v vse druge države. Posebno v New Yorku vodijo veliko propagando, da bi napravili iz nedelje res „gospodov dan“, dan počitka; dovoljeno bo le pohajanje v cerkve in dihanje, če ne bo preglasno. Ameriški profesionalni reformisti imajo svoje muhe, masa se pa jezi, kadar je že prepozno, kakor sedaj, ko živimo v prohibiciji, ki pa je le gnojnopolje za korupcijo in dela iz Američanov še večje hipokrite.

Neka priletna gospodična si je nadela nalogo odpraviti v Ameriki kajenje cigaret in je v ta namen ustanovila posebno organizacijo. Denarja ima dovolj pa si privoščiti take „špase“, da ostane njeno ime v dnevnem časopisju. In tako je ta gospodična poslala pismo noveizvoljenemu predsedniku Hardingu, v katerem mu svetuje, naj za časa svojega predsedovanja opusti kajenje cigaret.

Mi bi imeli za Hardinga mnogo važnejše sugestije, toda ker vemo, da jih ne bo izpolnil, se ne bomo trudili, da bi jih sporočili. Tudi bi ne bile zanimive, kakor pa sugestija, naj preneha s kajenjem svalčic in časopisje bi naših nasvetov ne priobčilo. Radi tega smo na delu za stranko, ki bo izvedla to kar obljublja, kadar pride do moči in ki bo poslala vse profesionalne reformistične fanatike na delo, da si bodo služili svoj kruh s koristnimi deli, mesto da skušajo spremeniti vso Ameriko v en velik „kloster“.

Ivan Molek:

Bogovi jekla.

Rujav, umazan kamen
v zlato so pretvorili,
v prekrasnem, senčnem parku
nebesa si zgradili.

Stekleni grad in vinski vrelec
iz skale so naravno bili bajka,
v katero je verjel praded
in naša stara majka.

A ti naš sin in vnuk
ne smeš majati z glavo:
Iz jekla bila so nebesa,
iz jekla teklo vino pravo!

Na Silvestrov večer

dne 31. decembra priredi slovenski socialistični klub št. 1, J. S. Z., v Chicagi domačo zabavo v dvorani S. N. P. J. Vstopnice se dobe pri članih kluba in v upravištvo Proletarca.

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA.

DO DANES NAZNANJENI SHODI IN SESTANKI ZA SODRUGA OVNA V DRŽAVI WISCONSIN IN ILLINOIS.

V soboto dne 8. januarja 1921 ob 8. zvečer se-
staneke po seji društva Illinois št. 47 v Springfieldu,
Ill. Sestanek se vrši v prostorih Slovenske narod-
ne dvorane.

V soboto dne 15. januarja 1921 ob 8. zvečer,
predavanje o socializmu in potrebi organizacije v E.
Moline, Ill. Predavanje priredi jugosl. soc. klub št.
219 J. S. Z.

Klubi in društva v Wisconsinu in Illinoisu, ki
se še niso odločila za Ovnov shod, sestanek ali pre-
davanje, naj to store kakor hitro mogoče, da se
organizirajo priredbe in objavijo v Proletarcu.

Tajništvo J. S. Z.

TISKOVNI SKLAD "PROLETARCA".

V začetku tega meseca smo razposlali na vsa dru-
štva naprednih jednot in zvez ter na klube J. S. Z.
apel za nabiranje prispevkov v tiskovni sklad Prole-
tarca. Ta apel se glasi:

Chicago, Ill., 11. decembra 1920.
"O Božiču bo 15 let, od kar je bil ustanovljen "Pro-
letarec," politično glasilo organiziranih slovenskih delav-
cev v Ameriki. Petnajst let neumornega dela za politično
izobrazbo, petnajst let nepretrganega boja za interes del-
avskega razreda — in petnajst let hudega boja za svoj
obstanek ima za seboj. Obdržal se je na površju v zve-
sem bojem največ z vašo pomočjo, z vašim sodelovanjem,
ker ste prihiteli na vsak apel na pomoč, kadarkoli je pre-
tila nevarnost za njegov razvoj ali obstanek.

Veliki in pomembni boji so bili to, ki jih zgodovina
slov. delavskega gibanja v Ameriki ne pozabi nikdar.
Ustmena in pisana poročila tedanjih dni bodo ostala v tej
zgodovini živa pričča, kako je bil položen temelj organiza-
cije in izobrazbi slovenskega proletarjata v Ameriki, ko je
vladala v vsem javnem slov. ameriškem življenju duševna
tema, indiferentnost in železna peta klerikalne samovo-
lje. Vse to bo znano, ko nas že dolgo ne bo več med živi-
mi, in naši potomci se bodo čudili naši poztvornosti in
vstrajnosti na delu za delavski ideal, ki bo takrat že
vresničen. Zgodovina bo povedala, da slovenski delavci v
Ameriki niso zaostajali v bojih za svojo stvar za delave
drugih narodov, temveč so bili vedno v prvih vrstah. To
bo naša zgodovina.

Toda da bo zgodovina popolna, ima slovensko delav-
stvo v Ameriki izvršiti še mnogo dela. Pojačati mora svo-
jo organizacijo J. S. Z. in pred vsem svoj list "Proleta-
rec." S tem v zvezi se obračamo — kakor prejšnja leta —
na vas z apelom za finančno pomoč "Proletarcu."

Vsled splošnih časniških razmer, ki so nastale zad-
nja leta, se je tekma med listi povečala, in to je glede na
naročnino nemalo zadelo tudi "Proletarec." Poleg tega
se je neizmerno podražil tudi tisk, vsled česar je list fi-
nančno še bolj prizadet. Res je sicer, da ni bil "Proleta-
rec" skoraj nikdar brez dolga, toda podraževanje tiska je
povzročilo, da je nastal ta dolg še večji.

Uprava lista je računala, da zniža stroške na ta način,
da zniža izdajanje lista na dvakratno izdajanje na mesec,
toda po daljšem premišljevanju je prišla do zaključka, da
bi bilo reduciranje lista s tednika na dvotednik sedaj, ko
je treba delavstvu bolj kakor kdaj poprej glasila, slaba
izbora, pa se je koncem konca odločila, da se posluži stare
metode in izda na vsa napredna društva podpornih Jednot
in Zvez apel za denarno pomoč. To je, da zberemo vsaj
\$3000.00, kar bi omogočilo, da se plača tiskarni dolg, in da
začnemo s publikacijo nekaterih važnejših soc. brošur, ki
so morale valed previsokega dolga v tiskarni izostatiti. To
bi nam tudi omogočilo izboljšanje lista bodisi z ilustracija-
mi ali s povečanjem.

Kako nujno potrebuje slov. delavstvo v Ameriki svoj
list, ki je v vsakem oziru njihova lastnina in je od vseh
postranskih vplivov popolnoma neodvisen, menda ni treba
posebej povdarjati. To je lahko vsak spoznal ob času
predsedniških volitev.

Apeliramo torej na vaše cenjeno društvo in na vsakega
posameznega člana, naj po možnosti prispeva v tiskovni
sklad "Proletarec," za kar prilagamo tukaj par nabiral-
nih pol. Vsi doneski bodo izkazani pod rubriko "Mož s
kladivom," ki bo udarjal, dokler ne bo dosežen cilj — to
je \$3000.00.

Kakor do zdaj, tako hoče ostati "Proletarec" tudi v
bodoče neustrašen bojevnik delavskih pravic, in z vašo po-
močjo bo to delo opravljal s podvojeno silo.

V nadi, da se vaše cenjeno društvo in člani odzovejo
temu važnemu apelu v največji meri, vas iskreno pozdravlja
UPRAVNI ODBOR PROLETARCA.

Odzivi na ta apel dokazujejo, da še živi med na-
šim delavstvom volja, da se za vsako ceno ohrani so-
cialističnemu gibanju med jugoslovanskim delav-
stvom njegovo glasilo "Proletarec".

Ne smemo pozabiti, da ni bil boj za vzdrževanje
socialističnih listov v Ameriki še nikdar tako težak,
kakor sedanje čase. V vseh Zedinjenih državah je
le par socialističnih listov, ki se vzdržujejo z naročni-
no; morda niti par ne, kajti tudi socialistični listi, ki
imajo na deset in sto tisoče naročnikov, imajo težak
boj za obstanek. Boriti se morajo proti papirniškemu
trustu, ki je zadnjih par let zviševal cene tiskovnemu
papirju do nevrjetne višine. Vsled te draginje papirja
so bili prizadeti ne samo socialistični, ampak tudi
drugo manjše, takozvane neodvisno časopisje in na ti-
soče listov je prenehalo izhajati. Kapitalistom niso bi-
li potrebni, kajti kapitalizem veruje tudi v osredoto-
čenje časopisja. Kjer mu zadostuje par dnevnikov, bo
nudil vso svojo gmočno pomoč tem par dnevnikom,
drugim manjšim meščanskim listom pa daje le semin-
tja manjše nagrade, kadar se naprimer vodi kaka pro-
paganda ali pa volilna kampanja. Seveda podpirajo
različni kapitalistični interesi, ki so si drug drugemu
v gotovih ozirih in okolščinah nasprotni, tudi različne
liste za propagando teh interesov.

Kapitalistični listi so veliki in poceni. Naročnina
v mnogih slučajih ne pokriva niti izdatkov za tiskovni
papir. Kljub temu delajo velikomestni kapitalistični
dnevniki in pa razni magazini velikanske dobičke.
Glavne dohodke dobivajo od oglasov. Ob enem imajo
taki listi in magazini tudi deleže v paparnicah in pri
tem so deležni dobičkov, ki jih delajo papirnice. Dra-
ginja papirja jih na ta način ne zadene v tisti meri,
kakor časopise, ki nimajo deležev v papirniški indu-
striji.

Nekatere socialistične liste, ki imajo svoje tiskar-
ne, se je skušalo v zadnjem letu uničiti na ta način, da
so jim papirnice delale težave pri dobavljanju tiskov-
nega papirja. Če so ga hoteli dobiti, so morali zanj
plačati celo višje cene, kakor nesocialistične tiskarne.
Tudi se je ustanovila organizacija The Inter-Racial
Council, kateri zaključujeta predsednika dveh mogoč-
nih ameriških trustov in večje število drugih ameriških
kapitalistov. Ta organizacija si je nadela krinko, da
bo pod firmo amerikanizma vodila med tujezemci
propagando proti boljšeizmu, obenem pa jih vzgajala
za lojalne Amerikance. V ta namen so se ji pridružili
mnogi tujejezični listi, ki jih za uslugo podpira z ogla-
si. Oglasi propagatorične vsebine so bili svoječasno
priobčeni tudi v nekaterih slovenskih listih. "Appeal

to Reason", ki izhaja v Girardu, Kansas, pa je razkril namene, ki jih ima ta organizacija; njen glavni cilj je uničenje socialističnega časopisja. Po zatrdilu omenjenega lista je vodila propagando med ameriškimi tvrdkami, naj prenehajo oglašati v socialističnih listih in tako je samo "Appeal to Reason" izgubil nad \$700 tedensko na oglasih vsled te propagande. Ravno tako so trpeli vsi drugi socialistični listi, kateri prinašajo tudi oglase. Vsaka oglaševalna agentura, vsaka velika ameriška tvrdka ima seznam tistih listov, ki so socialistični in v teh ne oglašajo. Ker torej naši listi nimajo dovolj dohodkov od oglasov, naročnina pa ne more biti dovolj visoka, da bi pokrivala izdatke, se zatekajo vsi na kampanje za nabiranje prostovoljnih prispevkov za vzdrževanje socialističnega tiska. Ako bi namreč listi določili tako visoko naročnino, da bi garantirala pokrivanje stroškov, bi naši listi ne mogli dobiti naročnikov in to bi naš tisk popolnoma ugonobilo. Raditega naši apeli na tiste sodruge in sodruginje, ki razumejo današnji sistem, ki poznajo borbo našega časopisja za svoj obstanek. Raditega je naša naročnina nizka, da lahko vodimo agitacijo za nabiranje naročnikov med tisto maso, ki še ni poučena o socializmu, ki še ne pozna boja, ki ga vodi kapitalistični razred proti socialističnim publikacijam.

Na vse naše aktivne sodruge in sodruginje apeliramo, da gredo na delo v tej kampanji za nabiranje tiskovnega fonda \$3000 za pokrivanje deficita pri Proletarcu. Vemo, da so delavske razmere slabe, vemo, da primanjkujejo delavcem gnotna sredstva za mnoge življenske potrebščine, toda naša stvar MORA iti naprej in zato moramo prinašati na oltar socialistične propagande nove žrtve.

Kot že omenjeno, so se razne naselbine že odzvale na naš apel, druge se še bodo.

Iz Avelle, Pa., piše Mary Obed, tajnica dr. št. 47, SDPZ. med drugim sledeče: "Priloženo pošiljam svoto \$15.10, od katere je darovalo za tiskovni fond Proletarcu naše društvo \$5, ostalo pa je bilo nabrano med članstvom na društveni seji. Žalostno dejstvo je, da morajo prositi naši delavski listi za posebne prispevke za svoj obstanek. Dobro bi bilo, če bi se ameriški Slovenci nekoliko bolj zanimali za svoje liste, ker smo zelo potrebni duševne hrane, ki jo dobimo v naši literaturi. — Želimo, da bi mož s kladivom presekel svoto \$3.000.00."

John Terčelj iz Lawrence poroča, da je njihov socialistični klub šel na delo za nabiranje prispevkov po vsi naselbini in pričakuje zadovoljivega uspeha.

Leo Poljšak, tajnik slov. soc. kluba št. 27 v Clevelandu je pisal po večje število nabiralnih pol. Ako jih žele še iz kake druge naselbine, naj pišejo ponje upravništvu Proletarca.

Prvi izkaz prispevkov v tiskovni fond Proletarca bo objavljen v prihodnji izdaji.

VAŽNO:

Tajnike tistih klubov in društev, ki so naročili za prodajo večje število iztisov Ameriškega Družinskega Koledarja letnik 1921, prosimo, naj nam neprodane iztise vrnejo kakor hitro mogoče, ako jih ne bodo mogli več prodati v svojih naselbinah.

Nihče naj ne drži neprodanih koledarjev dalj kot do 1. januarja 1921.

ZAKLJUČKI SEJE EKSEKUTIVE SOCIALISTIČNE STRANKE.

Dne 4., 5. in 6. decembra je imela eksekutiva Socialistične stranke svojo sejo na gl. stanu v Chicagu.

Tej seji je prisostvoval, kakor smo poročali že v predzadnji številki "Proletarca", sodrug Meyer London, edini socialistični kongresnik iz New Yorka.

Glavni predmet seje so bile priprave načrtov za Londonovo delo v kongresu in pa za pojačanje Socialistične stranke.

"Vzlic temu, da je kongres zelo reakcionaren — je dejal sodr. London — bo predložil več resolucij, ki bodo imele namen, da se vrše o raznih zadevah pred raznimi kongresnimi odbori zaslusbe." Na podlagi teh zaslišb bo potem pripravil svoje predloge za kongres.

Predlogi, ki jih ima v načrtu so o družabnem zavarovanju, zavarovanju proti brezposelnosti, priznanju sovjetske Rusije, predloga za splošno amnestijo in razveljavljenje vseh zakonov, ki so bili sprejeti za vojne namene. V teh načrtih bo delal sodr. London sporazumno z eksekutivo Socialistične stranke.

Z ozirom na poživljenje strankine organizacije, je eksekutiva sklenila povesti organizacijski fond, ki naj bi znašal najmanj \$5,000 na mesec in naj bi se zbiral pri članstvu, dokler bi kazalo, da ima tozadevno organizatorično delo kak deficit. Od teh \$5,000 na mesec odpade za organiziranje ženstva 10 odstotkov, 10 odstotkov pa za nedeljske šole mladinske organizacije.

Odbor, ki se ima podati v Rusijo, odpotuje iz Zedinjenih držav okrog 1. marca, in ko se povrne, bo nastopil trimesečno potovanje, da poda ameriškemu delavstvu svoje vtise.

Eksekutiva je sprejela tudi četrto važnejših resolucij, in sicer apel na ameriško ljudstvo za boj proti reakciji, zahtevanje svobode irskemu narodu, o vzrokih antisemitizma in apel, naj se ameriško ljudstvo ne pusti zavajati v to gibanje plemena proti plemenu, in stališče stranke napram komunistični Internacionali.

Apel na ameriško ljudstvo se glasi med drugim: "Skozi zadnja štiri leta je izvajala uprava sedanje vlade nečuvno, strahopetno in indiferentno zlorabo svoje moči nad ameriškimi ljudstvom.

Politična avtokracija v Washingtonu, služeča interesom profitarjev, je kršila vsa načela prejšnjih zgledov in tradicij ameriškega ljudstva ter mu je kratala pravice do svobode, ki so zajamčene po ustavi Zedinjenih držav.

Zavrnitev sedanje uprave pri zadnjih volitvah nas ne zavaruje nadaljne zlorabe in prevare. Republikanski voditelji v kongresu so šli roka v roki z demokrati, ko so se pripravljali zakoni za izvajanje despotičnega programa. Republikansko časopisje je podpiralo upravo pri teh nečuvnih korakih.

Uveljavljati so se začeli zgledi. Zakoni, na podlagi katerih se je izvajala zloraba moči, so še vedno v veljavi, in nobene sile ni tukaj, ki bi onemogočila nadaljevanje kršenja ustave in poseganje v vašo svobodo, izvzemši ljudski glas, ki ima povedati v jasnih besedah, da se to ne bo več trpelo.

Narodna eksekutiva socialistične stranke na svoji seji dne 6. decembra ponovno izjavlja temeljna načela svobode, ki so zapopadana v izjavi neodvisnosti in kliče ameriškemu ljudstvu, naj jo podpira v zadevah, ki so naslovljena na odhajajočo in prihajajočo upravo:

Zahtevamo restoracijo ustave Zed. držav.

Zahtevamo brezpogojno odpravo vse vojne moči in povratek reprezentativne vlade.

Zahtevamo takojšno odpustitev vseh vojnih jetnikov.

Zahtevamo takojšno izjavo miru z narodi, s katerimi je bila ta vlada v vojni.

Zahtevamo takojšno restoracijo temeljnih ameriških pravic do svobode govora, svobode tiska in shajanja in obsojamo brutalno in nezakonito vmešavanje v te stvari izjavljajoč, da se bomo napram tem vmešavanjem zoperstavljali z vsemi sredstvi, ki so v naših močeh, da varujemo ustavne pravice ameriških državljanov ...

Na podlagi teh temeljnih vprašanj, ki so podlaga nam vsem dragih ustavnih pravic, apelira eksekutiva ameriške socialistične stranke na ameriško ljudstvo naj gre z njo v boj proti Wall streetu in njegovim agentom za svobodo delavcev in ljudstva, da pride do resnične demokracije in samovlade."

Z ozirom na stališče komunistične Internacionalne želi dobiti eksekutiva za socialistično stranko Amerike modifikacijo tozadevnih 21 točk, ki jih je postavil II. kongres te Internacionalne kot pogoje za pristop; v tem smislu razlaga eksekutiva tudi akcijo z ozirom na Bernsko konferenco, ki se je je nameravala stranka vdeležiti pred časom, a je namero opustila.

Narodna konvencija socialistične stranke za leto 1921 se vrši v Detroit, Mich.

Število oddanih glasov za posamezne stranke pri volitvah v konstituanto dne 28. nov. 1920 v Sloveniji.

	glasov
Klerikalei (SLS)	58,924
Samostojneži (Slovenska kmečka stranka)...	32,963
Socialisti, združeni s Kmečko delavsko zvezo...	29,576
Komunisti (KSJ)	16,299
Liberalei (JDS)	12,285
Narodni socialisti (NSS)	6,190
Prekmurci	1,971

Iz tega rezultata je razvidno, da so socialisti tretja najmočnejša stranka v Sloveniji. Največ glasov so dobili na Štajerskem (21,284). Na Kranjskem so dobili komunisti več glasov kakor pa socialni demokratje. Izvoljeni so sledeči socialisti iz Slovenije: Na Kranjskem Anton Kristan; na Štajerskem Etbin Kristan, Filip Kisóvar, dr. Milan Korun, Josip Kopač in Rudolf Golouh.

To poročilo smo posneli po "Ljudskem Glasu", ki pa je še nepopolno. Kakor hitro dobimo natančno poročilo o izidu volitev v konstituanto, ga bomo priobčili.

Ako vas muči žeja pa niste zadovoljni z vodo ali kako škodljivo brozgo, lahko odpotujete na Bermudo, Nassau in Bahamas, ki so vse angleške kolonije in kar je glavno — mokre. Načelnik zveznega oddelka za izdajanje potnih listov je naznanil, da se na te tri otoke lahko v bodoče potuje brez potnih listov. Vse, kar potrebujete je nekaj sto tisoč dolarjev na leto čistih dohodkov, pa si lahko privoščite taka potovanja. Ako teh dohodkov nimate, je temu kriv najbrže socializem.

Slov. delavska

Ustanovljena dne 26.
avgusta 1908.

podporna zveza

Inkorporirana 22. aprila 1909 v državi Penn.

Sedež: Johnstown, Pa.

GLAVNI URADNIKI:

Predsednik: IVAN PROSTOR, 6120 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

Podpredsednik: JOSIP ZORKO, R. F. D. 2, Box 113, West Newton, Pa.

Glavni tajnik: BLAS NOVAK, 634 Main St., Johnstown, Pa.

1. Pom. tajnik: FRANK PAVLOVČIČ, 634 Main St., Johnstown, Pa.

2. Pom. taj. ANDREJ VIDRIČ, R. F. D. box 4, Johnstown, Pa.

Blagajnik: JOSIP ŽELE, 6502 St. Clair Ave., Cleveland, O.

Pom. Blagajnik: ANTON HOČEVAR, R. F. D. 2, Box 27, Bridgeport, O.

NADZORNI ODBOR:

Predsednik nadzor. odbora: IGNATZ PODVASNIK, 5315 Butler St., Pittsburgh, Pa.

1. nadzornik: SOPHIA BIRK, 6006 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

2. nadzornik: IVAN GROSELJ, 885 137th St., Cleveland, O.

POROTNI ODBOR:

Predsednik porot. odbora: MARTIN OBERŽAN, Box 135, West Mineral, Kans.

1. porotnik: BRANC TEROPČIČ, R. 1, Bonanza, Ark.

2. porotnik: JOSIP GOLOB, 1916 S. 14th St., Springfield, Ill.

VRHOVNI ZDRAVNIK:

Dr. JOSIP V. GRAHEK, 843 E. Ohio St., Pittsburgh, Pa.

Glavni urad: 634 Main St., Johnstown, Pa.

URADNO GLASILO: PROLETAREC.

3639 W. 26th St., Chicago, Ill.

Cenjena društva, oziroma njih uradniki, so uljudno prošeni pošiljati vse dopise naravnost na glavnega tajnika in nikogar drugega. Denar naj se pošlje edino potom Poštinih, Expresnih, ali Bančnih denarnih nakaznic, nikakor pa ne potom privatnih čekov. Nakaznice naj se naslovljajo: Blas Novak, Union National Bank in tako naslovljene pošiljajo z mesečnim poročilom na naslov gl. tajnika.

V slučaju, da opazijo društveni tajniki pri poročilih glavnega tajnika kake pomanjkljivosti, naj to nemudoma naznanijo uradu glavnega tajnika, da se v prihodnje popravi.

IZ GLAVNEGA URADA S. D. P. Z.

Dne 16. decembra 1920 je prišlo v glavni urad S. D. P. Z. sledeče poročilo:

"Iz urada društva štev. 105, v White Valley, Pa., 5. dec. 1920.

Na zadnji redni mesečni seji društva Rudeči Orel št. 108 SDPZ. dne 5. decembra 1920. je bila v razpravi zadeva glede redne konvencije SDPZ., kakor tudi glede poslovanja med glavnim odborom SDPZ. in krajevnimi društvi in po daljši razpravi je bilo sklenjeno, da naše društvo predlaga inicijativni predlog, da se voli glavni odbor SDPZ. potom splošnega glasovanja, glavni odbor naj pa takoj podvzame potrebne korake, da se zadeva čimprej uredi. Na bratska društva pa apeliramo, da naš predlog podpirajo, da pride čimprej na glasovanje, ob enem pa naše društvo protestira proti sedanjemu glavnemu odboru.

1. Ker je Glavni Odbor svojevoljno odložil konvencijo, katera bi se imela vršiti v mesecu oktobru t. l. in katera je itak bila že enkrat odložena od maja na oktober;

2. ker glavni odbor ni priobčil v glasilu uradnega naznanila, katero je bilo poslano na glavni urad S. D. P. Z. od našega društva v mesecu septembru t. l. in sicer v obliki inicijative glede konvencije, temveč je le br. gl. tajnik pismeno odgovoril kar je tvorilo skupni odgovor na več važnih vprašanj in sicer za dobo nič manj kot 5 mesecev; tako na primer je naše društvo prejelo bolniško podporo za bolnega člana v znesku \$13.00 in katera je bila nakazana v glavnem uradu dne 7. maja t. l., ker pa se ne nahaja dotični član v našem okrožju, je njemu društveni tajnik omenjeni ček poslal potem pošte, toda ček se je izgubil, na kar je društveni tajnik naznanil na glavni urad, da je omenjeni ček izgubljen ter da se na preklic, toda br. gl. tajnik ni niti odgovoril, kakor tudi ne na ponovno vprašanje;

3. ker glavni tajnik ni poslal potnih listov, za katere je bil pravočasno od našega dr. tajnika obveščen in sicer v mesecu septembru dva člana našega društva sta odoptovala v staro domovino dne 2. oktobra, ter sta zahtevala potne liste, za katere je naš dr. tajnik dvakrat pisal na gl. urad, toda br. gl. tajnik se ni zmenil za to. Sicer smo prejeli odgovor, kateri je bil pisan v gl. uradu dne 11. oktobra t. l. in sicer na vsa gori navedena vprašanja; tako na primer omenja glede izgubljenega čeka samo da kedaj je bila podpora nakazana ter da je bil dotični ček izmenjen že pred koncem junija t. l., toda kdo je omenjeni ček izmenjal se ne ve; glavni odbor se tudi ne briga za poizvedbo. Plede potnih listov nam piše br. gl. tajnik, da se je poslužiti tozadevnih kart prošnje za potni list, katerih da v prigribu nekaj pošilja, toda mi jih do danes dne 5. decembra še nismo prejeli in na ta način je naše društvo in SDPZ. izgubila dva dobra člana, in to po zaslugi brata gl. tajnika. Bolniške podpore za mesec september za bolne člane tudi še nismo do danes prejeli.

Za društvo Rudeči Orel št. 105. SDPZ. v White Valley, Pa.,

Andrew Bogatay, blagajnik.
Frank Lavrich, preds.;
Anton Rozina, tajnik;

(Društveni pečat)

Dodatek, oziroma pojasnilo gl. tajnika:

Gornje poročilo, s katerim dr. št. 105. naznanja, da je njih društvo sklenilo predlagati inicijativo (omenjeni inicijativni predlog še ni došel v gl. urad) priobčamo v glasilu, da ustrezemo želji društva, katero, kakor razvidno iz tega poročila, stremi po priobčanju nekaterih uradnih društvenih naznanil.

Ker pa to poročilo ne odgovarja v vsem resnici, si dovoljujem priobčiti tudi nekoliko pojasnila k zavedam.

V pojasnilo k prvi točki protesta opozarjam na naznanilo potom glasila z dne 9. septembra t. l.

2. V mesecu septembru ni došlo v gl. urad nobeno naznanilo od dr. št. 105. "v obliki inicijative" pač pa je dne 11. oktobra t. l. dospelo v gl. urad sledeče poročilo:

"Iz urada društva št. 105., v White Valley, Pa., 1920.

Društvo Rudeči Orel št. 105. SDPZ. je na zadnji redni mesečni seji dne 3. okt. 1920. vzelo v pretres točko glede redne konvencije ter po daljšem razmotri-

vanju prišlo do zaključka, da naše društvo inicijativa predlog, da se nemudoma skliče konvencija kakor je bilo določeno potom splošnega glasovanja in kakor določajo pravila; vzrokov, da zahtevamo konvencijo je več, katerih pa sedaj ne navajamo in sicer iz razloga, ker upamo, da se bo glavni odbor SDPZ. pokoril volji članstva ter sklical konvencijo kakor je bilo določeno, ker potem tozadevna inicijativa odpade, v nasprotnem slučaju pa apeliramo na vsa bratska društva, da ta predlog podpirajo, da pride čim preje na glasovanje.

Za društvo Rudeči Orel št. 105 SDPZ. v White Valley, Pa.

John Frank, začasni predsednik;
Anton Rozina, tajnik;
A. Bogatay, blagajnik.

(Dr. pečat).

Izvajanje, da se je odgovor iz gl. urada z dne 11. oktobra nanašal na vprašanja za dobo "nič manj kot 5 mesecev" je napačno, nanašalo se je na pred petimi meseci nakazan ček, a kedaj je društvo poslalo prvo vprašanje o zadevi?

3. Glede izdajanja potnih listov je bilo tozadevno pojasnilo priobčeno v glasilu z dne 19. junija 1921, in isti mesec so bile tozadevne tiskovine razposlane vsem društvom (ne vem, kako more biti, da ravno št. 105 ne dobiva svojih stvari), katero društvo jih nima pri rokah, je dolžnost dr. tajnika, da jih naroči (potom naročilnega lista, kjer je tiskovina označena pod št. 7. Tajnik dr. št. 105 je od časa, ko se izdajajo potni listi, že parkrat naročil uradne tiskovine a nobenkrat vzorca št. 7.) Zopet glede čeka iz meseca maja. V tozadevnem odgovoru je bilo dostavljeno "kakor razvidno iz uknjižb v gl. uradu." Glede tega čeka sva mogla z gl. blagajnikom uvesti ožjo preiskavo, ker pa isti čas še nisem imel zadostnih pojasnil od gl. blagajnika mi ni bilo mogoče določnejše odgovoriti. Za tem se je dognalo, da isti ček še ni bil izmenjen in dne 8. decembra t. l. je bil izdan duplikatni ček. Dognali smo tudi, da čeki za dr. št. 105 nakazani dne 17. sept. t. l. niso bili vrnjeni (so se zopet izgubili) in izdani so bili duplikati dne 8. dec. t. l.

K sklepu naj še omenim, da so natančnejši podatki o vseh spletkah v arhivu glavnega urada dovolj jasni in kakor vsaka druga stvar vsak čas na razpolago zainteresiranim — sploh pa bo predloženo vse glavnemu nadzornemu odboru v pregled. — Društvo naj pošlje pravilno sestavljen inicijativni predlog in postopalo se bo v smislu pravil.

S sobratskim pozdravom

Blas Novak, tajnik.

Milwaukee, Wis. — Naznanjam članstvu društva Bratoljub, št. 64, SDPZ., da je bil na zadnji redni letni in mesečni seji izvoljen nov odbor, kakor sledi: Frank Kodrič, predsednik; John Mohorko, tajnik, 403 So. Pierce St.; John Suster, blagajnik; Joseph Repovsh, zapisnikar; Geo. Suster, predsednik nadzornega odbora; Martin Lepej, pred. bolniškega odbora; F. Stefanec, zdravnik, 269 1/2—1st Ave. Seje se vrše vsako drugo nedeljo v mesecu popoldne v M. Bevkovi dvorani na 477 National Ave. (vogal 3rd Ave.) — Frank Maroh, tajnik.

V predvojnem času je štela armada Zedinjenih držav 80,000 mož, danes — po vojni jih pa šteje 700,000. Napredek, kaj ne?

SODRUGOM V COLLINWOODU.

Seje slov. socialističnega kluba št. 49, JSZ, se vrše vsaki prvi in tretji petek v mesecu v navadnih prostorih. Prihajajte redno k sejam in se udeležujte razprav, ki so na dnevnem redu.

Tiste, ki simpatizirajo s socialističnim gibanjem in ki so bili prejšnje čase aktivni v socialistični organizaciji, vabimo, da se zopet pridružijo klubu št. 49 in s tem postanejo aktivni sodelavci v boju za osvoboditev proletarijata. V organizaciji je moč. — Tajnik.

AMERIŠKI DRUŽINSKI KOLEDAR ZA LETO 1921 ima bogato zbirko povesti, razprav, ilustracij itd. Vsakdo, ki ga naroči, je z njim zadovoljen. Rojaki v Collinwoodu ga lahko dobe pri sodrugu M. Petroviču in nekateri člani kluba št. 49 ga razprodajajo po naši nasebini. S tem je dana vsakemu tukajšnjemu Slovincu priložnost, da si nabavi to knjigo, ki mu bo dala v zimskih časih mnogo duševnega razvedrila. — Tajnik kluba št. 49.

ROJAKI V CLEVELANDU.

ki žele naročiti **AMERIŠKI DRUŽINSKI KOLEDAR**, ga lahko dobe v klubovih prostorih v S. N. D. ali pa pričlanih socialističnega kluba št. 27. — Letnik 1921 se odlikuje po izbranem gradivu in lepih ilustracijah. Sezite po njih sedaj, dokler zaloga ne poide. — Tajništvo kluba št. 27, J. S. Z.

NAZNANILO.

Slovenski socialistični klub št. 1, J. S. Z., priredi na Silvestrov večer domačo zabavo v dvorani SNPJ. Člani in somišljeniki so vabljeni, da se udeležijo te zabave. Vstopnice se dobe pri članih kluba in v upravnistvu Proletarca. — Tajnik.

AMERIŠKI DRUŽINSKI KOLEDAR

za leto 1921

sedaj razpošiljamo. Posamezen iztis stane 75c. Vsebinska tega koledarja bo zadovoljila vsakega čitatelja. Po obsegu ne zaostaja za našimi dosedanjimi izdajami. Tisk letnika 1921 nas stane \$700.00 več kakor za enako število izvodov zadnjega letnika koledarja, klišeji pa \$125.00 več kakor zadnje leto. Letošnji koledar je mehko vezan. Kdor pa želi trdo vezanega, ga lahko dobi, toda plačati mora za vezbo v platno 25c posebej, skupaj \$1.00. Trda vezba nas stane 25c za iztis, raditega ga ne moremo dati ceneje kot za \$1.00. Sicer pa stane danes vsaka večja vezana knjiga \$1.50 ali tudi več. Naš koledar je torej še vedno cenena knjiga.

Naročila naslovite: Proletarec, 3639 W. 26th St. Chicago, Ill.

Ne pozabite na agitacijo za pridobivanje naročnikov Proletarcu.

SLOVENC

pristopajte k

SLOVENSKI NARODNI PODPORN JEDNOTI.

Naročite si dnevnik "Prosveta". List stane za celo leto \$5, pol leta pa \$2.50.

Vstanavljajte nova društva. Deset članov(ic) je treba za novo društvo. Naslov za list in za tajništvo je: 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VZNEMIRJAJOČI KAŠELJ

Hripavost, segačenje v grlu in mnogo in različnih bolesi vsled prehlada in vnetja bronhialnih cevi, je treba takoj zaustaviti, da se izogne resnim sitnostim in komplikacijam.

Severov Balzam Proti Kašlju

(preje Severov balzam za pljuča)

bo, če ga takoj vzamete, preprečil slabe posledice prehlada, pomagal kašlju, ublažil vnetje in odvrnil mnogo trpljenja. Prijeten za zavžitek bodisi za otroke ali odrasle. Imejte ga pri roki v vaši omari za zdravila, pripravljenega za prihajajoče zimske mesece. Po vseh lekarnah.

V dvojnih merah: 25c in 50c.

Severjev novi slovenski Almanah za 1921 je izšel.

Dobite iztis našega novega Almanaha od svojega lekarja. Zastonj, samo vprašajte zanj. Če ga ne dobite v vašem okraju, pišite na nas direktno in priložite za 2c pošt. znamko.

W. F. SEVERA CO.
CEDAR RAPIDS IOWA

Slovincem priporočamo
v posečanje

KAVARNO MERKUR

3551 W. — 26th St.

(v bližini urada SNPJ., S.
R. Z. in Proletarca.)

Dobra kuhinja : : : : :

: : : : : Dobra postrežba.

KARL GLASER, imeitelj.